

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö 25.4.2024 (VN/22626/2023)
Sisäministeriön poliisiosaston lausunto rajavartio-osastolle 31.5.2024 (VN/16107/2024)

Sisäministeriön lausunto hallituksen esityksestä merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä Hongkongin yleissopimuksesta ja MARPOL-yleissopimuksen ja Lontoon pöytäkirjan muutoksista

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merenkulun ympäristönsuojelulakia, lakia aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisuudesta käytöstä, lakia alusturvallisuuden valvonnasta, jätelakia, ympäristönsuojelulakia ja lakia sakon täytäntöönpanosta. Lisäksi esitetään, että eduskunta hyväksyisi alusten turvallisuudesta ja ympäristön kannalta asianmukaisesta aluskierrätyksestä vuonna 2009 tehdyn Hongkongin kansainvälisen yleissopimuksen sekä alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen ja siihen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan (MARPOL-yleissopimus) ja jätteen ja muun aineen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä tehdyn vuoden 1972 yleissopimuksen vuoden 1996 pöytäkirjan (Lontoon pöytäkirja) liitteisiin viime vuosina tehdyt lainsäädännön alaan kuuluvat muutokset.

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt sisäministeriön ja Rajavartiolaitoksen lausuntoa asiassa. Rajavartiolaitoksen esikunta toimii myös sisäministeriön rajavartio-osastona. Lausunto on valmisteltu sisäministeriön rajavartio-osastolla, jota liikenne- ja viestintäministeriö on konsultoinut esityksen valmistelun aikana. Sisäministeriön lausunnon valmistelussa on huomioitu myös sisäministeriön poliisiosaston asiasta lausuma. Rajavartiolaitoksen esikunta ei anna asiassa erillistä Rajavartiolaitoksen lausuntoa.

1 Aluspäästökiellot Suomen aluevesillä

Hallitusohjelmaan perustuen merenkulun ympäristönsuojelulakiin (1672/2009, *MYSL*) esitetään alusten rikkipesureiden puhdistamattomien pesuvesien ja pesureiden erotteleman lietteen päästökieltoa ja harmaan veden eli aluksen suihkuista, pesukoneista ja keittiöstä peräisin olevan veden päästökieltoa Suomen aluevesille. Voimassa olevaa käymäläjätevesien päästökieltoa tiukennettaisiin siten, että jatkossa myös käsitellyn käymäläjäteveden päästäminen alukselta veteen olisi kielletty Suomen aluevesillä.

1.1 Viranomaisten valvontatehtävät

Voimassa olevan merenkulun ympäristönsuojelulain 12 luvussa säädetään viranomaisten valvontatehtävistä. Luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan Liikenne- ja viestintävirasto valvoo merenkulun ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista siltä osin kuin säännökset tai määräykset koskevat aluksesta veteen meneviä päästöjä. Luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti Rajavartiolaitos on johtava valvontaviranomainen valvonnassa, joka koskee aluksesta veteen menevistä päästöistä merenkulun ympäristönsuojelulaissa ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä. Luvun 8 §:n 1 momentin mukaisesti poliisi valvoo aluksesta veteen meneviä päästöjä koskevien merenkulun ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista sisävesialueella sekä Suomen aluevesillä. Lisäksi Rajavartiolaitos ja poliisi osallistuvat aluksesta ilmaan menevien päästöjen ja

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

haitallisten kiinnittymisenestojärjestelmien sekä aluksesta veteen päästettyjen painolastivesien ja sedimenttien valvontaan Rajavartiolaitos luvun 6 §:n 2 momentin mukaisesti Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä ja poliisi luvun 8 §:n 2 momentin mukaisesti sisävesillä ja Suomen aluevesillä.

Esityksen mukaisesti käymäläjätevesien päästökiellon valvontaan soveltuisivat voimassa olevan lain valvontaa koskevat säännökset, joiden mukaan Rajavartiolaitos on johtava valvontaviranomainen, kun kyse on säännösten noudattamisen valvonnasta Suomen aluevesillä, minkä lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto valvoo aluksesta veteen meneviä päästöjä. Sisäministeriö tuo esille, että voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti myös poliisi osallistuisi päästökiellon noudattamisen valvontaan Suomen aluevesillä. Poliisin nykyllä lainsäädännön mukainen valvontarooli olisi tarpeen huomioida myös hallituksen esitysluonnoksessa ainakin sivuilla 21 ja 34 sekä arvioitaessa päästökiellon vaikutuksia viranomaistoimintaan.

Liittyen Rajavartiolaitoksen rooliin johtavana valvontaviranomaisena, sisäministeriö esittää lisäksi vaikutuksia viranomaistoimintaan ja valtiontalouteen koskevan osion ensimmäisen virkkeen muuttamista ja tarkentavien virkkeiden lisäämistä seuraavasti:

Merenkulun ympäristönsuojelulain voimassa olevien säännösten mukaisesti Rajavartiolaitos olisi johtava valvontaviranomainen *nyt esitettävän* käsiteltyjen käymäläjätevesien päästörajoituksen valvonnassa *aluevesillä*. *Rajavartiolaitos valvoo johtavana valvontaviranomaisena voimassa olevaa käsittelemättömien käymäläjätevesien päästörajoitusta ja -kieltoa aluevesillä sekä risteilyalusten käymäläjätevesien päästövalvonnan osalta myös talousvyöhykkeellä. Rahtialusten käymäläjätevesipäästöjä ei ole rajoitettu 12 merimailin ulkopuolella.*

Hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti ensisijainen valvontaviranomainen harmaan veden ja rikkipesureiden pesuvesien ja jäämien päästökieltojen osalta olisi Liikenne- ja viestintävirasto. Harmaan veden ja rikkipesureiden pesuvesien päästökieltojen noudattamisen valvonta suoritettaisiin ensisijaisesti Liikenne- ja viestintäviraston suorittamissa satamavaltio- ja lippuvalliotarkastuksissa. Sisäministeriö kannattaa esityksessä tehtyä linjausta, jonka mukaisesti ensisijaisesti Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi harmaan veden ja rikkipesureiden päästöjen päästökieltojen noudattamista.

Merenkulun ympäristönsuojelulain Rajavartiolaitoksen valvontatehtäviä koskevan 12 luvun 6 §:ää esitetään muutettavaksi 5 luvun 1 a §:ään esitetyn harmaan veden päästökiellon sekä 7 luvun 9 b §:ään esitetyn rikkipesureiden päästöjen päästökiellon osalta. Koska Rajavartiolaitoksella ei ole riittävää valmiutta valvoa harmaan veden ja rikkipesureiden päästöjen päästökieltoja, poissuljettaisiin merenkulun ympäristönsuojelulain 12 luvun 6 §:n 1 momentissa Rajavartiolaitoksen valvonnan johtorooli harmaan veden ja rikkipesureiden päästöjen päästökieltojen osalta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuitenkin Rajavartiolaitoksen osallistumisesta "(--)" 5 luvun 1 a §:ssä tarkoitetun harmaan veden päästökiellon ja 7 luvun 9 b §:ssä tarkoitetun pakokaasujen puhdistusjärjestelmien pesuvesien ja erottelemien jäämien päästökiellon valvontaan Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä siten kuin 11 ja 12 §:ssä säädetään."

Merenkulun ympäristönsuojelulain 5 luvun 1 a §:ään esitettyä harmaan veden päästökieltoa ja 7 luvun 9 b §:ään esitettyä rikkipesureiden päästöjen päästökieltoa sovellettaisiin vain Suomen aluevesillä. Rajavartiolaitoksen valvontatehtäviä koskeva säännös ei luonnollisestikaan laajentaisi edellä mainittujen päästökieltojen soveltamisalaa talousvyöhykkeelle tai mahdollistaisi 12 luvun 12 §:ssä säädettyjä toimivaltuuksia talousvyöhykkeellä suhteessa näihin päästöihin, mutta se voisi silti olla omiaan aiheuttamaan väärinymmärryksiä. Näin ollen sisäministeriö esittää harkittavaksi merenkulun ympäristönsuojelulain 12 luvun 6 §:n 2 momentin muuttamista seuraavasti:

Rajavartiolaitos osallistuu aluksesta ilmaan menevien päästöjen ja haitallisten kiinnittymisenestojärjestelmien sekä aluksesta veteen päästettyjen painolastivesien ja sedimenttien valvontaan Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä *siten kuin 11 ja 12 §:ssä säädetään*. *Rajavartiolaitos osallistuu myös 5 luvun 1 a §:ssä tarkoitetun harmaan veden päästökiellon ja 7 luvun 9 b §:ssä tarkoitetun pakokaasujen puhdistusjärjestelmien pesuvesien ja erottelemien jäämien päästökieltojen valvontaan Suomen aluevesillä.*

Vaihtoehtoisesti asia olisi syytä täsmentää hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

Poliisin valvontatehtäviä koskevaan 12 luvun 8 §:ään ei hallituksen esitysluonnoksessa esitetä muutoksia. Jos pykälää ei muuteta, sisäministeriön käsityksen mukaan tämä tarkoittaisi sitä, että poliisi suorittaisi myös harmaan veden ja rikkipesureiden päästöjen päästökieltojen valvontaa Suomen aluevesillä. Sisäministeriön poliisiosasto on todennut, ettei poliisilla ole teknistä valmiutta eikä resursseja valvoa harmaan veden ja rikkipesureiden päästöjen päästökieltojen noudattamista. Näin ollen sisäministeriön poliisiosasto on esittänyt, ettei poliisille säädettäisi roolia harmaan veden ja rikkipesureiden päästöjen päästökieltojen valvonnassa. Tästä syystä sisäministeriö esittää merenkulun ympäristönsuojelulain 12 luvun 8 §:n 1 momenttia muutettavan seuraavasti:

Poliisi valvoo aluksesta veteen meneviä päästöjä koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten, *pois lukien 5 luvun 1 a §:ssä tarkoitetun harmaan veden päästökiellon ja 7 luvun 9 b §:ssä tarkoitetun pakokaasujen puhdistusjärjestelmien pesuvesien ja erottelemien jäämien päästökiellon*, noudattamista sisävesialueella sekä Suomen aluevesillä.

Sisäministeriö toteaa myös pitävänsä virheellisenä hallituksen esitysluonnoksen sivulla 42 todettua siitä, että ”Rajavartiolaitoksen on tarkoitus kattaa resurssitarpeensa olemassa olevilla resursseilla, joten ehdotuksilla ei olisi vaikutuksia valtiontalouteen.” Rajavartio-osasto on arvioinut, että Rajavartiolaitoksen käymäläjätevesien valvontatehtävän laajentumisen sekä harmaan veden ja rikkipesureiden päästöjen päästökieltojen mukanaan tuomien uusien valvontatehtävien myötä Rajavartiolaitoksen lisäresurssin tarve olisi 1–2 henkilötyövuotta. Edellä siteerattu virke tulisi siten poistaa.

Lisäksi sisäministeriö huomioi, ettei merenkulun ympäristönsuojelulaki tai nyt lausuttavana oleva hallituksen esitysluonnos määrittele eroja seuraavien hallituksen esitysluonnoksesta ilmenevien valvontaviranomaisroolien osalta: johtava valvontaviranomainen, valvontaviranomainen, ensisijainen valvontaviranomainen ja osallistuva valvontarooli. Sisäministeriö esittää harkittavaksi, että merenkulun ympäristönsuojelulaissa tai hallituksen esityksen perusteluissa määriteltäisiin näiden valvontaroolien erot.

1.2 Harmaan veden päästökielto

Sisäministeriö korostaa, että esityksessä on keskeistä turvata viranomaistoiminnan uskottavuus harmaan veden päästökiellon valvonnassa Suomen aluevesillä. Tällä hetkellä harmaan veden päästöjen havaitsemiseksi ei ole olemassa valvontateknologiaa. Harmaan veden päästökiellon valvontavelvoitteen toteuttamiseksi sisäministeriö pitää välttämättömänä, että merenkulun ympäristönsuojelulain 5 lukuun sisällytettäisiin velvoite, jonka mukaan pykälässä tarkoitetulla aluksella on ennen Suomen aluevesille saapumista oltava riittävä tankkikapasiteetti kaikelle aluksella olevalle ja aiotun matkan aikana ennen seuraavaan suomalaiseen käyntisatamaan saapumista kertyvälle harmaalle vedelle. Lisäksi aluksen päällikön olisi kyettävä osoittamaan aluksen konepäiväkirjaan tai muuhun aluksen päiväkirjaan tehdyin merkinnöin, että aluksen laitaventtiili on suljettu Suomen aluevesille saavuttaessa viimeistään aluevesirajalla, jollei harmaan veden päästäminen ole ollut pykälän mukaisesti sallittua. Laitaventtiilin sulkemista edellytettäisiin, koska laitaventtiilin sulkeminen estää harmaan veden päästämisen aluksesta veteen. Lisäksi konepäiväkirjaan tai muuhun aluksen päiväkirjaan olisi merkittävä tiedot siitä, milloin ja missä suomalaisessa satamassa harmaata vettä on tyhjennetty ja tyhjennyksen määrä kuutiometreinä, milloin ja missä harmaata vettä on viimeksi päästetty ja päästön määrä kuutiometreinä sekä milloin ja missä aluksen laitaventtiili on suljettu. Velvoitteet koskisivat myös kotimaan liikenteessä olevia aluksia, jotka liikennöivät Suomen aluevesillä.

2 Muut muutokset

Voimassa olevan lain soveltamista Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen aluksiin koskevaa säännöstä (MYSL 1:4) esitetään hallituksen esitysluonnoksessa muutettavaksi siten, että se koskisi myös poliisin aluksia. Hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti merenkulun ympäristönsuojelulakia sovellettaisiin poliisin aluksiin, jollei niiden rakenteen tai toiminnan erikoisluonteesta muuta johdu. Näin ollen lain säännöksistä poikkeaminen olisi mahdollista myös poliisin alusten osalta silloin, kun poliisin alusten rakenne tai toiminnan erikoisluonne sitä edellyttää. Poikkeuksetta lakia sovellettaisiin kuitenkin sellaisiin poliisin aluksiin, joita käytetään säännöllisesti yleisessä liikenteessä kuljettamaan matkustajia tai lastia. Sisäministeriö pitää perusteltuna, että säännöksistä poikkeaminen olisi mahdollista myös poliisin alusten osalta.

Muilta osin sisäministeriöllä ei ole esitykseen lausuttavaa.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Ylitarkastaja

Eeva Havas

Tiedoksi Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Sisäministeriö / poliisiosasto, rajavartio-osasto

VN/22626/2023-SM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: